



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

# NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 296/2011-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. septembra 2011 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika o sťažnosti V., a. s., B., a Ing. J. G., T., zastúpených A., s. r. o., B., v mene ktorej koná advokát JUDr. M. M., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 274/2010 a jeho rozhodnutím z 11. januára 2011 takto

## **r o z h o d o l :**

Základné právo V., a. s., a Ing. J. G. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej

republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 274/2010 a jeho rozhodnutím z 11. januára 2011, porušené neboli.

## **O d ô v o d n e n i e :**

### **I.**

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 296/2011-24 z 28. júna 2011 podľa ustanovenia § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie sťažnosť V., a. s., a Ing. J. G. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojich základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 274/2010 a jeho rozhodnutím z 11. januára 2011.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril najvyšší súd podaním sp. zn. KP 4/2011 z 22. júla 2011, ktoré bolo doručené ústavnému súdu 28. júla 2011. Vo vyjadrení najvyššieho súdu sa okrem iného uvádza:

*„Porušenie práva na prístup k súdu a práva na kontradiktórne súdne konanie vidia sťažovatelia najmä v tom, že im dovolací súd nedoručil vyjadrenie odporcu k ich dovolaniu. Sťažovateľom podľa ich názoru bolo takto znemožnené reagovať na právnu argumentáciu, ktorú uviedol odporca v dovolacom konaní a postupom dovolacieho súdu boli ukrátení na svojich procesných právach a tým im bola odňatá možnosť konať pred súdom.*

*V tejto súvislosti dávajú sťažovatelia do pozornosti rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva... Hudáková proti Slovenskej republike, č. 23083/05, z 27. apríla 2010.*

*Najvyšší súd si v tomto smere dovoľuje upriamiť pozornosť na predchádzajúcu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, na ktorú odkazuje aj rozsudok Hudáková proti Slovenskej republike (napr. Stepinska proti Francúzsku, č. 1814/02 z 15. júna 2004, ods. 18; Sa/e proti Francúzsku, č. 39765/04 z 21. marca 2006, ods. 18 a 19; Verdú Verdú, č. 43432/02 z 9. júla 2007, ods. 26 až 28), v ktorej EŠLP konštatoval, že neoznámenie písomných vyjadrení alebo dokumentov v konaní a nemožnosť sťažovateľa sa k nim vyjadriť nepredstavuje porušenie práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie. Vo svojich odôvodneniach EŠLP vysvetlil, že v konkrétne posudzovaných prípadoch by priznanie takýchto práv a možností sťažovateľom nemalo žiaden vplyv na výsledok konania, vzhľadom na to, že prijatý právny prístup neumožňoval diskusiu k meritu veci.*

*Treba zdôrazniť, že podobne ako vo veciach Stepinska proti Francúzsku a Sale proti Francúzsku, citovaných vyššie, bolo dovolanie sťažovateľov súdom odmietnuté z dôvodu, že nespĺňalo požiadavky prípustnosti dovolania (na rozdiel od veci Hudáková proti Slovenskej republike, v ktorej najvyšší súd zamietol dovolanie v merite veci).*

*V dôsledku toho možno povedať, že vyjadrenie odporcu k dovolaniu sťažovateľov nemohlo ovplyvniť výsledok dovolacieho konania. Uvádzam, že v prípadoch, keď dovolanie nie je prípustné, by zasielanie vyjadrení k dovolaniu, na ktoré by dovolateľ odpovedal tzv. replikou a protistrana prípadne ešte tzv. duplikou, viedlo k zbytočnému predlžovaniu konania kvôli neustálemu vymieňaniu vyjadrení protistrán. V takýchto prípadoch, keď dovolanie nie je prípustné, by mala byť ponechaná najvyššiemu súdu určitá miera voľnej úvahy ohľadom doručovania vyjadrenia k dovolaniu protistrane, najmä s prihliadnutím na obsah vyjadrenia.*

*Písomné vyjadrenie odporcu v takomto prípade (keď dovolanie nie je procesné prípustné) sa javí v podstate ako bezvýznamné; tým viac, keď sa v ňom nenachádzajú žiadne nové skutočnosti, ktoré by z predchádzajúceho konania neboli protistrane známe.*

*V ďalšej časti ústavnej sťažnosti sťažovatelia namietajú porušenie práva na odôvodnenie rozsudku, pričom sa zaoberajú skutkovými záležitosťami veci a vyjadrujú nespokojnosť s právnym posúdením veci zo strany nižších súdov (sťažovatelia opäť vznášajú otázku proti komu smerovala kritika obsiahnutá v článku v denníku P. - či proti Ministerstvu obrany Slovenskej republiky alebo proti sťažovateľom, ďalej uvádzajú, že nižšie súdy nerozlišovali medzi faktami a hodnotiacimi úsudkami, resp. že nižšie súdy*

*neuviedli, ktoré fakty považujú za pravdivé a či išlo o kritiku vecnú - oprávnenú alebo neoprávnenú).*

*Treba uviesť, že táto časť ústavnej sťažnosti nesmeruje proti uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 274/2010 z 11. januára 2011. Najvyšší súd nemohol pristúpiť k skúmaniu správnosti právneho posúdenia veci nižšími súdmi, nakoľko z dôvodu, že dovolanie smerovalo proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je tento opravný prostriedok prípustný, musel odmietnuť dovolanie sťažovateľov ako neprípustné.*

*Najvyšší súd dôsledne skúmal prípustnosť dovolania v danej veci a dospel k záveru, že dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nespĺňa žiadnu z možností prípustnosti dovolania podľa § 238 Občianskeho súdneho poriadku (dovolanie smerovalo proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým tento súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa). Následne sa sústredil na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska väd uvedených v § 237 Občianskeho súdneho poriadku a s prihliadnutím na obsah dovolania sa osobitne zaoberal vadou konania podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (odňatie možnosti účastníka konať pred súdom). V odôvodnení napadnutého uznesenia najvyšší súd uviedol dostatočné a zrozumiteľné dôvody, na základe ktorých odmietol dovolanie sťažovateľov. Najvyšší súd v danom prípade neporušil práva sťažovateľov nesprávnou alebo svojvoľnou aplikáciou resp. výkladom práva.*

*So závermi sťažovateľov uvedenými v ich ústavnej sťažnosti nemožno súhlasiť, preto navrhujem, aby Ústavný súd Slovenskej republiky tejto sťažnosti nevyhovel.“*

*Právny zástupca sťažovateľov podaním z 5. augusta 2011 k vyjadreniu najvyššieho súdu okrem iného uviedol: „Pokiaľ sa jedná o vyjadrenie Najvyššieho súdu SR, tak toto neobsahuje žiadne nové skutkové alebo právne okolnosti, ktoré by (podľa názoru sťažovateľov) mali mať podstatný vplyv pre ďalšie rozhodovanie vo veci. Z uvedených dôvodov preto nevyužívame svoje právo podať stanovisko k týmto vyjadreniam a naďalej trváme na našej ústavnej sťažnosti.“*

Ústavný súd podľa ustanovenia § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde so súhlasom účastníkov upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože od tohto nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

## II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa čl. 47 ods. 2 ústavy rovní.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach

a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Táto povinnosť všeobecných súdov vzhľadom na ich postavenie ako primárnych ochrancov ústavnosti a vzhľadom na povinnosť Slovenskej republiky rešpektovať medzinárodne záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o ochrane ľudských práv a základných slobôd (pozri napr. III. ÚS 79/02) zahŕňa zároveň požiadavku rešpektovania procesných garancií spravodlivého súdneho konania vyplývajúcich z čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 dohovoru v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva.

Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktoré okrem iných procesných záruk kladie dôraz aj na zachovanie kontradiktórnosti konania a „rovnosti zbraní“ (podobne napr. III. ÚS 402/08). Podstatou kontradiktórnosti a s ňou súvisiacou „rovnosťou zbraní“ je, aby všetci účastníci konania mali reálnu možnosť využiť svoje procesné práva predložiť argumenty a reagovať na „protiargumenty“ protistrany. Osobitne to platí o sporových konaniach, v ktorých stoja proti

sebe žalobca a žalovaný, a kde sa v celom rozsahu uplatňuje kontradiktórnosť konania (napr. IV. ÚS 42/09, IV. ÚS 147/04).

Sťažovatelia ako dôvody svojej sťažnosti uvádzajú najmä to, že najvyšší súd ako súd dovolací rozhodol bez toho, aby im dal príležitosť vyjadriť sa k stanovisku odporcu, ktoré podal k ich dovolaniu, čím nemali možnosť reagovať na jeho právnu argumentáciu, a tým boli porušené ich označené práva podľa ústavy a dohovoru.

Ústavný súd vychádzajúc z predloženého spisu Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 12 C/74/2008 zistil, že v konaní o ochranu dobrej povesti právnickej osoby a náhradu nemajetkovej ujmy, v ktorom okresný súd zamietol žalobu sťažovateľov rozsudkom z 13. mája 2009, sťažovatelia podali odvolanie 20. mája 2009 (č. l. 286 až 297). K ich odvolaniu sa následne vyjadril právny zástupca žalovanej podaním z 11. júna 2009 doručeným okresnému súdu 16. júna 2009 (č. l. 306 až 312) a následne bola vec 30. júna 2009 postúpená na rozhodnutie Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“). Dňa 2. marca 2010 sťažovatelia doručili svoje stanovisko k veci krajskému súdu a súčasne ho požiadali o doručenie vyjadrenia žalovanej k ich odvolaniu, ktoré ich právnenému zástupcovi bolo doručené 12. marca 2010 (č. l. 329). Krajský súd ich stanovisko zaslal obratom na vyjadrenie právnenému zástupcovi žalovanej. Na pojednávaní konanom 10. marca 2010 krajský súd vyhlásil rozsudok sp. zn. 12 Co/111/2009, ktorým potvrdil napadnuté rozhodnutie prvostupňového súdu.

Proti rozsudku krajského súdu podal právny zástupca sťažovateľov dovolanie 7. júna 2010 (č. l. 346–357), v ktorom v podstate právne argumentoval tými istými dôvodmi ako v podanom odvolaní a tvrdil, že rozhodnutia okresného súdu a tiež krajského súdu sú nepreskúmateľné, čím sťažovateľom mala byť odňatá možnosť konať pred súdom podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Dovolanie bolo doručené žalovanej na vyjadrenie 26. augusta 2010 a jej stanovisko bolo doručené okresnému súdu 6. septembra 2010.

Po ďalších procesných úkonoch okresného súdu spojených s dovolacím konaním bol spis predložený na rozhodnutie najvyššiemu súdu 24. novembra 2010, ktorý uznesením z 11. januára 2011 dovolanie sťažovateľov odmietol z procesných dôvodov pre neprípustnosť.

Z obsahu spisu okresného súdu je jasné i to, že najvyšší súd podané dovolanie sťažovateľov prerokoval bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) a so zreteľom na ich tvrdené dôvody o prípustnosti dovolania sa osobitne zameril na to, či v prejednávanej veci bola sťažovateľom a účastníkom odňatá možnosť konať pred súdom a tiež či v danom prípade je dôvodná námietka dovolateľov týkajúca sa nepreskúmateľnosti, resp. nedostatočnej odôvodnenosti rozhodnutia odvolacieho súdu a nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 241 ods. 2 písm. c) OSP], pričom svoje právne závery k týmto otázkam zhrnul na s. 5 až 8 svojho rozhodnutia.

Ústavný súd po preskúmaní veci konštatuje, že rozhodnutie najvyššieho súdu je primerane odôvodnené a najvyšší súd zrozumiteľne reagoval na všetky podstatné dovolacie dôvody sťažovateľov, čo v okolnostiach danej veci nevyvoláva stav, ktorý by bol možný spôsobiť vážnu ujmu procesným právam účastníkom a ich právam na spravodlivé súdne konanie, aj s ohľadom na to, že okresný súd nezaslal vyjadrenie žalovanej k podanému dovolaniu pred predložením spisu najvyššiemu súdu. Ústavný súd pri rozhodovaní pritom vzal do úvahy aj skutočnosť, že v predmetnej veci bola dostatočne a presne dodržaná kontradiktórnosť odvolacieho konania, ktoré predchádzalo podaniu mimoriadneho opravného prostriedku – dovolaniu.

Najvyšší súd okrem jasne a zrozumiteľne prezentovaných dôvodov, pre ktoré považoval dovolanie za procesne neprípustné, riadne reagoval na námietky sťažovateľov predstreté v podanom dovolaní týkajúce sa odopretia súdnej ochrany, teda prípadného porušenia základného práva sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie (právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia alebo nesprávneho právneho posúdenia veci) a vysporiadal sa s nimi spôsobom súladným s požiadavkami na kvalitu odôvodnenia

súdnych rozhodnutí vyplývajúcich z čl. 46 ods. 1 ústavy i čl. 6 ods. 1 dohovoru, takže odôvodnenie jeho uznesenia poskytuje dostatočný základ pre jeho výrok. Najvyšší súd síce pred rozhodnutím neodstránil pochybenie okresného súdu, ktorý nepostupoval v súlade s procesným kódexom (Občianskym súdnym poriadkom) pred predložením spisového materiálu najvyššiemu súdu, ale táto okolnosť nemala a nemohla mať žiadny zásadný vplyv na výsledok dovolacieho konania, a tým nemá ani takú intenzitu porušenia zákona a ústavy, na ktorú by musel ústavný súd reagovať.

Vzhľadom na tieto skutočnosti ústavný súd posúdil, že v tomto konaní nedošlo k takej intenzite zásahu do práva sťažovateľov, ktorá by zodpovedala ústavnorelevantnému porušeniu práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 6 ods. 1 dohovoru). Ústavný súd preto dospel v tejto veci k záveru, že postupom najvyššieho súdu v dovolacom konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 274/2010 a jeho rozhodnutím z 11. januára 2011 nebolo porušené základné právo sťažovateľov na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Keďže ústavný súd nerozhodol o porušení označených práv sťažovateľov, bolo bez ďalšieho právneho významu rozhodovať o ich ďalších návrhoch viažucich sa na vyslovenie ich porušenia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. septembra 2011